

OTKA T 043473 Diszkrét látens változós modellek és alkalmazásaik a fogyasztói kultúra színterein

Témavezető: Füstös László

Általánossá kezd válni Nyugat-Európában és Amerikában, hogy a fogyasztást, a „shoppingolás”-t kulturális jelenséggként írják le. Magyarországon az elmúlt évtizedben megjelenő bevásárló központok sajátos kulturális teret jelentenek a használók és fogyasztók számára. Új norma és értékrendszer megjelenítésének adnak teret, új és sajátos kommunikáció kialakulását generálják. E multifunkcionális létesítmények gyorsan integrálódtak mesterséges környezetünkbe, és egyre többen veszik igénybe szolgáltatásaikat, amelyet valóban egy „többrétegű” kulturális jelenséggként írhatunk le. Az egyénre gyakorolt hatásukat, kiterjedésüket, és a jellemző fogyasztói magatartás paramétereit kíséreljük meg modellezni.

A kultúra más, hagyományos színterei kénytelenek alkalmazkodni – piacosítani magukat – a globalizációs hatások érvényesülése és az így felmerülő új igények megjelenésének okán. A globalizáció azonban némely esetben erősítheti is a lokális erőket, ösztönzi őket az összefogásra, a helyi erők felmutatására, mozgósítására. Ezt a folyamatot nevezi Blaise Galland találóan glocalizációnak. Ez a kettős hatás látszik érvényesülni a Dörögdi medence 5 településén is. Kapolcs, Taliándörögd, Vigántpetend, Monostorapáti és Öcs lakóinak életét nagymértékben megváltoztatta a Művészetek Völgye Fesztivál. A több mint egy évtizede működő Művészetek Völgye Fesztivál fejlődési tendenciái modellértékűek. Hipotézisünk szerint a Művészetek Völgyének és a hozzá hasonló, számszerűleg egyre növekvő fesztiváloknak óriási szerepük van abban, hogy ellenpontját képezzék illetve képezhessék az egyre terjedő, a közgondolkodásra, az életvitelre, életstílusra hatást gyakorló fogyasztói szellemnek, Véleményünk szerint a mesterséges környezet általunk vizsgált színtereinek jellege „hirdeti” és „hordozza” igazi valónkat, preferált értékeinket, ezért hatékonyan mérhetőek és megfelelő képet adnak a gyorsan változó kulturális magatartásformákról.

A műhelyünk által szerkesztett és rendszeresen megjelenő, önálló arculattal rendelkező Módszertani Füzetek című kiadványban rendszeresen megjelentettük kutatásunk rész – de már az oktatásban illetve az érintettek számára használható – eredményeinket. Ezek egyik fontos része a kérdőíves felmérés, amelynek első változatát már 2001 nyarán felhasználtuk a

Művészetek Völgye című kutatásunk során. Reprezentatív mintán végzett felmérés volt 2002-ben és 2003-ban a Völgyben.

Kísérletet tettünk az elit- és tömegkultúra ellentétpár új értelmezésére, illetve jelentéshatárainak átgondolására.

Empírikus kutatások a fogyasztói kultúra különböző szinterein:

A Művészetek Völgye

- A 2002 évi adatainak feldolgozása, elemzése
 - Eredmény: tanulmány (MTA Szociológiai Kutatóintézet, Módszertani Füzetek)
- A Művészetek Völgye 2003 évi felmérésének kérdőívének kidolgozása, a felmérés elkészítése 2003 nyarán, majd az elemzés elkészítése
 - Eredmény: tanulmány (MTA Szociológiai Kutatóintézet, Módszertani Füzetek)

Bevásárlóközpontok közönségének vizsgálata

- A vizsgálat kérdőívének elkészítése
- A vizsgálat lebonyolítása 2003 őszén
 - A vizsgálat helyszínei:

HELYSZIN Kérdezés helye:

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Csepel Plaza	248	25,8	25,8	25,8
	2 Mammut	236	24,6	24,6	50,4
	4 Lurdy Ház	237	24,7	24,7	75,0
	5 Westend	240	25,0	25,0	100,0
	Total	961	100,0	100,0	

- Eredmény: tanulmány (MTA Szociológiai Kutatóintézet, Módszertani Füzetek)

Színházi látogatók kulturális szokásai

- A színházvizsgálat kérdőívének elkészítése
- Pilot Study végzése az Új Színházban (a kérdőív kipróbálása, elemzése)
- A végső kérdőív elkészítése, a színházak kiválasztása, az vizsgálat lebonyolításának előkészítése 2003 év végén, a kérdezés 2004 februárjában megtörtént, jelenleg az adatrögzítés folyik
 - Eredmény: a Pilot Study eredményeinek kiértékelése (MTA Szociológiai Kutatóintézet, Módszertani Füzetek)
 - A Pilot Study után a kiválasztott színházakban a kérdőív lekérdezése Hidy Péter sajnálatos halála miatt elmaradt.
 -

Hangversenylátogatók kulturális szokásai

- A hangversenylátogatók kérdőívét elkészítettük, kipróbáltuk.
 - A vizsgálat elvégzése 2004 májusában lett volna várható, azonban a kérdőív lekérdezése Hidy Péter sajnálatos halála miatt elmaradt.

Múzeumi látogatók motivációi

- A Nemzeti Múzeum látogatói motivációkat vizsgáltuk. A megkérdezettek száma: 622 fő volt

Múzeum és közönsége

- A Nemzeti Múzeum volt 2005-ben otthont adó szervezője a tizedik Múzeumok Majálisa 2005 kulturális fesztiválnak (2005. május 21-22.).

Vizsgáltuk a fesztivál látogatói – múzeumlátogatók és leendőbeli múzeumlátogatók – véleményeit. Összesen 1330 fő részvételével töltötték ki a kérdőívet a véletlenszerű mintavételi eljárás módszerével választva a megkérdezetteket, törekedve arra, hogy a mintába került látogatók reprezentálják főbb társadalmi paraméterek tekintetében (nem, életkor) a fesztivállátogatók egészét.

„Találjuk ki Galvácsot” Abod – Alsótelekes – Galvács kulturális állapotvizsgálata

- Három kérdőívet készítettünk és kérdeztünk le Galvácson és Abodon (az Alsótelekesi lekérdezés a polgármester visszalépése miatt elmaradt:
 - Magatartáskultúra és érték
 - Egyéni kérdőív
 - Háztartás kérdőív
- 2003 december elején elkészült Galvácson a kérdezés, az adatrögzítés után a 2004 évi tavaszán a falunapra készítettük el a rövid elemzéseket és Kódbook-kat.
- Abodon 2004 februárjában készült el a kérdezés, az adatrögzítés után a 2004 évi tavaszán a falunapra készítettük el a rövid elemzéseket és Kódbook-kat.

Publikációs jegyzék:

Önálló tudományos könyv

- 1) Sokváltozós statisztikai modellezés a társadalomtudományokban. Módszertani füzetek MTA Szociológiai Kutatóintézet, Budapest, 2002. 642 o.
- 2) Látens változós statisztikai modellek. Módszertani füzetek MTA Szociológiai Kutatóintézet, Budapest, 2002. 329 o.
- 3) A Reality Show világa, avagy korunk arénája. Kultúra és Közösség, Budapest, 2003. I. szám 35-45 o. (Antalóczy Tímeával közösen)
- 4) A Reality Show világa, azaz korunk arénája; Információs társadalom – településkommunikáció?; Bekötőutak az információs szupersztrádán. (Módszertani Füzetek). MTA Szociológiai Kutatóintézet, Budapest, 2003. 58 o. (Antalóczy Tímeával közösen)
- 5) VölgyBE ZÁRT MŰVÉSZET. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2002. 111 old. (Antalóczy Tímeával közösen)
- 6) Alakfelismerés. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2004. 644 old. (Kovács Erzsébettel, Meszéna Györggyel és Simonné Mosolygó Nórával közösen.)
- 7) Társadalmi ÁBRATÁR. Európai Társadalmak Összehasonlító Vizsgálata 1. kötet. MTA PTI, MTA SZKI, 2004. 172 old. (Szerk. Füstös László és Guba László)

- 8) Társadalmi Regiszter. Európai Társadalmak Összehasonlító Vizsgálata 2. kötet. MTA PTI, MTA SZKI, 2004. 304 old. (Szerk. Füstös László és Guba László)
- 9) Európai Társadalmi Regiszter. Európai Társadalmak Összehasonlító Vizsgálata 3. kötet. MTA PTI, MTA SZKI, 2006. 264 old. (Szerk. Füstös László és Guba László) (megjelenés alatt)
- 10) Társadalmi ÁBRATÁR – 2005. Európai Társadalmak Összehasonlító Vizsgálata 4. kötet. MTA PTI, MTA SZKI, 2006. 285 old. (Szerk. Füstös László és Guba László) (megjelenés alatt)

Tudományos cikkek

- 1) Preferált értékek a szappanoperákban (Pilot Study alkalmazása a soap-land vizsgálatára). Módszertani füzetek MTA Szociológiai Kutatóintézet, Budapest, 2001. 134 o. (Antalóczy Tímeával közösen.)
- 2) Non-profit szervezetek a budapesti kultúrában. Módszertani füzetek MTA Szociológiai Kutatóintézet, Budapest, 2001. 30 o. (Antalóczy Tímeával közösen.)
- 3) Művészetek Völgye – a látogatók véleményének tükrében. Módszertani füzetek MTA Szociológiai Kutatóintézet, Budapest, 2002. 112 o. (Antalóczy Tímeával közösen.)
- 4) Értéktérkép – 16 ország értéktérképe. Módszertani füzetek MTA Szociológiai Kutatóintézet, Budapest, 2002. 44 o.
- 5) Multidimensional Scaling for the Taxonomy of Papavereae. 2002. Journal of Herbs, Spices & Medicinal Plants, Vol. 9(1) 91-108 p.
- 6) VölgyBE ZÁRT MŰVÉSZET – II., Módszertani füzetek MTA Szociológiai Kutatóintézet, Budapest, 2003. 68 o. (Antalóczy Tímeával közösen)
- 7) A Reality Show fogadtatása Magyarországon. Módszertani füzetek MTA Szociológiai Kutatóintézet, Budapest, 2003. 31 o. (Antalóczy Tímeával közösen)
- 8) VölgyBE ZÁRT MŰVÉSZET – III., Módszertani füzetek MTA Szociológiai Kutatóintézet, Budapest, 2003. 45 o. (Antalóczy Tímeával közösen)
- 9) Társadalmi ÁBRATÁR. Módszertani füzetek MTA Szociológiai Kutatóintézet, Budapest, 2002. 173 o. (Táll Évával és Szabados Tímeával közösen)

- 10) A Reality Show világa, avagy korunk arénája. Kultúra és Közösség, Budapest, 2003. I. szám 35-45 o. (Antalóczy Tímeával közösen)
- 11) A Reality Show világa, azaz korunk arénája; Információs társadalom – településkommunikáció?; Bekötőutak az információs szupersztrádán. Módszertani Füzetek MTA Szociológiai Kutatóintézet, Budapest, 2003. 58 o. (Antalóczy Tímeával közösen)
- 12) Múzeum és közönsége. Múzeumok Majálisa 2005. Módszertani Füzetek MTA Szociológiai Kutatóintézet, Budapest, 2003. 25 o. (Szabados Tímeával közösen)